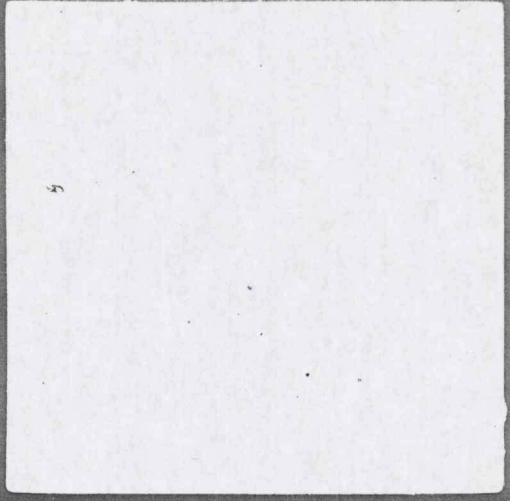
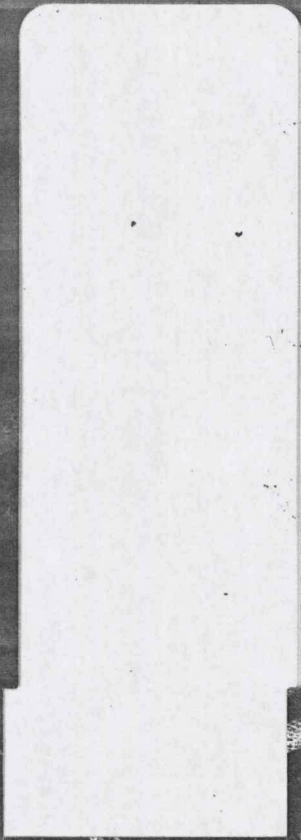

1.110526011003

FD-1613
C-2
9-05-2000

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

TOELICHTING

bij het besluit tot aanwijzing van
het beschermde stadsgezicht **Korrewegwijk**
gemeente Groningen ex artikel 35 Monumentenwet 1988

Korrewegwijk, Professorenbuurt

1,1 10526611 604

Groningen, Korrewegwijk

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer zijn bevoegd om gezamenlijk beschermde stads- en dorpsgezichten aan te wijzen. Het rechtsgevolg van de aanwijzing is dat de gemeenteraad ter bescherming van een stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan, als bedoeld in de Wet Ruimtelijke Ordening, vast moet stellen. In die zin kan de aanwijzing tevens een stimulans betekenen voor een te voeren ruimtelijk kwaliteitsbeleid.

In totaal zijn er in Nederland meer dan 300 beschermde stads- en dorpsgezichten met een geschiedenis die teruggaat tot vóór het jaar 1850. In het kader van het Monumenten Inventarisatie Project is ook de stedebouw uit de periode 1850-1940 landelijk geïnventariseerd. Het besluit tot aanwijzing van de Korrewegwijk te Groningen als beschermd stadsgezicht vloeit voort uit deze inventarisatie.

Inleiding

De Korrewegwijk ligt ten noordoosten van de historische binnenstad van Groningen. De wijk wordt begrensd door de Bedumerweg in het noordwesten, het Van Starckenborghkanaal in het noordoosten, het Oosterhamrikkanaal in het zuidoosten en de Bloemsingel en de Nieuwe Ebbingestraat in het zuidwesten. Dwars door de wijk loopt de Korreweg, de historische uitvalsweg naar het Noordoosten van de provincie. Ten zuiden van de Korreweg ligt de Professorenbuurt; het gedeelte ten noorden van de Korreweg bestaat uit (van zuidwest naar noordoost) de Hunzebuurt, de Oost-Indische Buurt en de West-Indische Buurt. De Hunzebuurt, de na-oorlogse West-Indische buurt en overige na-oorlogse delen van de wijk vallen buiten het te beschermen stadsgezicht.

Het te beschermen gedeelte van de Korrewegwijk is grotendeels in de periode 1910-1940 als planmatige stadsuitbreiding tot stand gekomen. Het deel ten noorden van de Korreweg was bestemd voor de arbeidersbevolking, het deel ten zuiden van de Korreweg voor de middenklasse.

Ontwikkelingsschets

In de ontstaansgeschiedenis van de Korrewegwijk zijn globaal twee fasen te onderscheiden:

1. een klein, niet-planmatig deel uit de periode 1870-1910;
2. het volgens deelplannen tot stand gekomen resterende deel van de wijk in de periode 1910-1940, waarbij het Algemeen Uitbreidingsplan (1906) van J.A. Mulock Houwer als richtsnoer diende. Het laatste deel van de wijk werd uitgevoerd volgens het uitbreidingsplan van H.P. Schut (1928), waarbij H.P. Berlage als adviseur nauw betrokken was.

Voorgeschiedenis

Rond 1850 was het gebied van de latere Korrewegwijk nog landelijk van karakter. De ruimtelijke structuren die de vorm en grootte van de uitbreiding zouden bepalen waren echter reeds voor een deel aanwezig. De Korreweg bestond al sinds het jaar 800 en vormde lange tijd de enige uitvalsweg naar het noordoosten van de provincie. De Bedumerweg ligt op de plaats van het voormalige Boterdiep, de oude vaarweg van Groningen naar Bedum (kaart 1). Rond 1870 ontstond in het westen van het gebied langs de Roodeweg nabij de brug over het Boterdiep, waar een veerhuis stond, de eerste woonbebouwing, bestaande uit eenvoudige arbeiders- en schipperswoningen van één bouwlaag met kap. Te midden van de weilanden werd in 1882 aan de Korreweg, op de plek tussen de huidige Ambonstraat en het Floresplein, een armenhuis van de Nederlands Hervormde Diaconie gebouwd. Kort voor de eeuwwisseling werden tussen de Bedumerweg en de Korreweg door particulieren straten aangelegd en woningen gebouwd. Zo ontstonden de Eerste en Tweede Hunzestraat en de Fivelstraat (de Hunzebuurt, 1896, kaart 2a). Rond de eeuwwisseling werd op een terrein ten zuiden van de Korreweg op de plaats van het huidige Bernoulliplein en de H.T.S. het Noordersportterrein

aangelegd met onder andere een harddraversbaan (kaart 3). In het begin van de eeuw vond luxere bebouwing plaats langs de Bankastraat, de Riouwstraat en aan het begin van de Korreweg, die de 'minderwaardige' revolutiebouw van de Hunzebuurt aan het oog moest onttrekken.

Periode 1910-1940

Vanaf 1910 werd het gebied op meer planmatige wijze ingevuld. Ten noordwesten van de Korreweg waren vooral woningbouwverenigingen actief. Een eerste aanzet vormde het woningbouwcomplex Deliplein ten oosten van de Hunzebuurt (kaart 2b). Toen halverwege de jaren twintig de particuliere bouw de overhand nam, werd ook het gebied ten zuidoosten van de Korreweg ingevuld (kaart 2c en 2d).

Voor de overzichtelijkheid wordt de ontwikkelingsgeschiedenis van de delen van de wijk ter weerszijden van de Korreweg afzonderlijk beschreven: Korrewegwijk-noord en Korrewegwijk-zuid.

Korrewegwijk-noord

Deliplein en omgeving

In 1918 bouwde de 'Vereeniging tot Opruiming en Verbetering van Slop- en Gangwoningen' een woningcomplex van 87 arbeiderswoningen in de Indische Buurt. In het hart van de buurt ontwierp architect A.Th. van Elmpt een 'superblok'. Rondom het trapeziumvormige Deliplein werden in een dubbele ring woningen aan een gemeenschappelijk binnenterrein gesitueerd. De vier bouwblokken, gegroepeerd rondom het plein telden gezamenlijk 36 beneden- en 50 bovenwoningen, een winkel en een werkplaats. De toegang tot het besloten binnenterrein was mogelijk via verschillende poortdoorgangen. Om de kosten te drukken werd het plein afgesloten voor het doorgaande verkeer zodat de bestrating minimaal hoefde te zijn. De opzet van het Deliplein is bijzonder kenmerkend voor de stedenbouwkundige principes in de

volkswoningbouw van rond 1920 - meer licht en ruimte - en gemeenschapszin bevorderende beslotenheid.

Tot 1921 bebouwde genoemde woningbouwvereniging achtereenvolgens de Biltonstraat en de Padangstraat aan weerszijden van het Deliplein en vervolgens het Sabangplein, de Atjehstraat en een deel van de Sumatralaan. In 1922 bouwde woningbouwvereniging 'Volkshuisvesting' een complex arbeiderswoningen aan de 'binnenkant' van de vork die gevormd wordt door het Borneoplein, de Sumatralaan en de Javalaan. Zo ontstonden het Biltonplein en het Rhijnvis Feithplein. Van 1926 tot 1929 werd de Balistraat en de rest van de Padangstraat bebouwd. Gelijktijdig werden aan de Korreweg, tussen Balistraat en Borneoplein, particuliere woningen in de stijl van de Amsterdamse School gebouwd.

Floresplein en omgeving

In 1934 verrees ten westen van het ontworpen Floresplein met Floresvijver particuliere woningbouw aan de Ambonstraat, Madoerastraat en de Korreweg. Gelijktijdig werd het oude armenhuis aan de Korreweg gesloopt en vervangen door een hofje voor ouden van dagen ('Rustoord') met daarbij een achtergelegen gasthuis ('Ubbenagasthuis'). Eveneens in 1934 werd op de hoek van de Korreweg en het Floresplein een gereformeerde kerk gebouwd, de Sionskerk (architecten Gebr. Mensink).

De 'Maatschappij tot Verbetering van Woningtoestanden' bouwde in 1935 aan het einde van de Biltonstraat, de Sumatralaan en de Bankastraat een complex van 58 arbeiderswoningen. Vanaf het midden van de jaren dertig werd vanaf het Floresplein in oostelijke richting verder gebouwd tot aan het Molukkenplantsoen. Particuliere woningbouw verrees aan de Celebesstraat, de Ceramstraat, het laatste gedeelte van de Korreweg en het meest oostelijke gedeelte van de Molukkenstraat. In 1937 werd op het binnenterrein aan de

1.10526011007

oostzijde van de Ceramstraat een hofje voor ouden van dagen gebouwd door de Dienst Gemeentewerken (S.J. Bouma). In 1940 tenslotte werden nog twee complexen arbeiderswoningen gebouwd aan de Floresstraat, de Menadostraat en de Palembangstraat.

Vlak na de Tweede Wereldoorlog werden de overige, parallelle straten tussen de Palembangstraat en de Celebesstraat bebouwd. Deze vallen buiten het te beschermen gezicht. Het stratenpatroon stamt nog wel uit het Plan Berlage (1932). Vanwege de woningnood werd de bebouwingsdichtheid hoger en werden in plaats van eengezinswoningen portiekwoningen gebouwd.

Korrewegwijk-zuid

Bernoulliplein en omgeving

Tot ongeveer 1920 stond slechts aan het begin van de Korreweg en langs de Singelweg enige bebouwing. De terreinen aan weerszijden van het tussen 1924 en 1928 gerealiseerde Oosterhamrikkanaal waren door Mulock Houwer bestemd voor handel en bedrijvigheid. Aansluitend hierop werd in 1922 tussen de Petrus Driessenstraat en de C.H. Petersstraat in korte tijd een ultramodern scholencomplex met bijbehorende conciërgewoningen gebouwd (J.G. Wiebenga en L.C. Van der Vlugt). De vormgeving van het complex, met glas en een betonskelet - één van de vroegste voorbeelden in Nederland van het Nieuwe Bouwen - deed veel stof opwaaien.

Tussen dit scholencomplex en de Korreweg werd het oude Noordersportterrein omgevormd tot plein dat voor volksfeesten, markten en als speelterrein kon dienen. In 1924, enkele jaren na de oplevering van de school, voerde de gemeente economische redenen aan voor de bouw van particuliere woningen aan het Bernoulliplein. Het scholencomplex werd hierdoor grotendeels aan het zicht onttrokken. De invulling van de

woonblokken aan het Bernoulliplein (kaart 4) geschiedde in vier fasen tussen 1925-1928 in de stijl van de Amsterdamse School (architect J.A. Boer).

Het gebied ten oosten van de J.C. Kapteynlaan

In 1930 was het gebied ten zuidwesten van de J.C. Kapteynlaan volgebouwd. Vanaf dat jaar werd de wijk in snel tempo naar het noordoosten uitgebreid, waarbij slechts op details werd afgeweken van de plannen van respectievelijk Mulock Houwer en Schut en Berlage. Het stratenpatroon is rechtlijnig en regelmatig van opzet. De groenvoorzieningen en open ruimtes in de wijk waren deels ontworpen in de plannen van Mulock Houwer en Schut en Berlage. Daarnaast kwamen zij in enkele gevallen tot stand op basis van deelplannen, die vaak een wijziging van of een aanvulling op de totaalplannen inhielden. De pleinvormige verbredingen met plantsoentjes in de Oppenheimstraat en de Diephuisstraat zijn hier een voorbeeld van. Aan de oostkant van de wijk eindigt de bebouwing in een groengebied rondom de grote Hamburgervijver.

De woningbouw bestaat uit gesloten bouwblokken. Aanvankelijk betrof het tamelijk luxe middenstandsappartementen. Later werden ten noordoosten van de Diephuisstraat ook eengezinswoningen gebouwd, variërend van strak en modern (Gratamastraat en Star Numanstraat) tot tuindorp-achtig (Van Hamelstraat). Alleen de bebouwing aan weerszijden van de Petrus Hendrikszstraat was niet in particuliere handen maar van woningbouwvereniging 'Volkshuisvesting'.

In 1933 werd op een binnenterrein achter de Tellegenstraat een hofje voor ouden van dagen gebouwd, bestaande uit 27 woningen. Evenals bij het hofje aan de Ceramstraat in het noordelijk deel van de wijk was ook hier het ontwerp en de bouw in handen van de Dienst Gemeentewerken (S.J. Bouma).

Tot slot werd in 1933 op de hoek van de Diephuisstraat en de Oosterhamrikkade een overdekt, openbaar zwembad gebouwd, het 'Noorderbad' (architect J.A. Boer). In het plan van Schut en Berlage was deze plek bestemd voor een opvallend ontworpen, openbaar (kerk) gebouw. Door de bouw van de gereformeerde Sionskerk in het noordelijk deel en vanwege plannen voor een nog te bouwen R.K. kerk (Franciscuskerk, 1938) in de nabij gelegen Oosterparkwijk, werd in deze behoefte voorzien en kwam het Noorderbad tot stand.

Huidig ruimtelijk karakter

De Korrewegwijk is een omvangrijke woonwijk waarvan het planmatig ingevulde deel grotendeels in de periode 1910-1940 tot stand is gekomen als eerste stadsuitbreiding in noordoostelijke richting. Het deel ten noorden van de Korreweg was bestemd voor de arbeidersbevolking, het zuidelijke deel voor de middenklasse.

Kenmerkend voor de hele wijk, met inbegrip van het na-oorlogse deel, is de heldere ruimtelijke hoofdstructuur. Hierbij zijn vooral de twee historische routes, de Korreweg en de Bedumerweg van belang. De Bedumerweg volgt het tracé van het voormalige Boterdiep, dat in 1953 is gedempt. Beide wegen zijn bepalend geweest voor de structuur en de verkaveling van de wijk. Voor de ruimtelijke structuur zijn een drietal concentrische routes van betekenis: J.C. Kapteynlaan-Sumatralaan-Asingastraat; Heymanslaan-Floresplein-Floresstraat en het oorspronkelijke ringwegtracé uit het Plan Schut/Berlage (1928), waarin zich nu onder andere het Molukkenplantsoen en de Hamburgervijver bevinden.

De ruim opgezette stedenbouwkundige structuur wordt nadrukkelijk ondersteund en versterkt door de zorgvuldig en gevarieerd vormgegeven bebouwing. De centrale as door de wijk is de Korreweg. Dwars hierop staat de J.C. Kapteynlaan, die zich aan de noordwestkant van de Korreweg splitst in de 'vork' Sumatralaan en Javalaan. Het vooroorlogse gebied ten noordwesten van de Korreweg wordt gekenmerkt door meer van dergelijke 'wigvormige' deelgebieden. Dit in tegenstelling tot het gebied ten zuidoosten van de hoofdas, waar sprake is van een regelmatig, noordwest-zuidoost verlopend rechthoekig stratenpatroon.

Het zeer gevarieerde bebouwingsbeeld wordt gekenmerkt door gesloten bouwblokken van twee of drie lagen met platte daken of een kapverdieping. De bouwblokken zijn zeer gevarieerd vormgegeven. Met name in het zuidelijke

deel zijn veel groenvoorzieningen opgenomen in de vorm van met gazons ingerichte pleinvormige verbredingen, plantsoentjes en door bomen begeleide straten met aan weerszijden, door ligusterhagen omzoomde voortuinen.

Bijzondere accenten

Deliplein en omgeving

Het Deliplein bestaat uit a) een binnenterrein met groenvoorziening met daaromheen een aaneengesloten krans etagewoningen en b) de bebouwing aan de zuidwestzijde van de Atjehstraat. Het binnenterrein is toegankelijk via drie poorten. Het bouwblok is symmetrisch van opzet en gebouwd op een trapeziumvormig grondplan. De vier bebouwingsstroken die het plein omzomen, zijn opgetrokken vanuit regelmatig geschakelde en rechthoekige plattegronden en tellen twee of drie bouwlagen onder schilddaken. Op het binnenterrein onderscheiden de bouwdelen zich van elkaar door middel van diverse portiekvormen: kepevormig, ellipsvormig en rondbogig. De wanden zijn op regelmatige wijze verlevendigd met topgevels. Het middenterrein is ingericht als park, omzoomd door een bestraat wegdek.

Tijdens de renovatie in 1980 zijn de karakteristieke schoorsteenkoppen en de originele roedeverdeling uit de vensters verwijderd en enkele woningplattegronden gewijzigd en gesplitst.

Bernoulliplein en omgeving

Tot de jaren twintig was dit gebied in gebruik als sportterrein. De bouw van een tweetal nijverheidsscholen maakt wijziging van de plannen van J.A. Mulock Houwer noodzakelijk. In overeenstemming met de ruime opzet van de Korrewegwijk werd in de gewijzigde plannen opnieuw een flink stuk grond als plein gereserveerd. De bebouwing aan het Bernoulliplein bestaat uit een omvangrijk en gevarieerd vormgegeven woningcomplex in de stijl van de Amsterdamse School. Het complex is in vier fasen tussen 1925-1928 tot stand

gekomen. De bebouwing is gesitueerd rondom een groot vierkant, van een iets verdiept liggend gazon en beplanting voorzien plein - het Bernoulliplein - waarvan de zuidoosthoek en de zuidwesthoek zijn afgeschuind en aan de Korreweg met om de hoek doorlopende bouwblokken aan de J.C. Kapteynlaan en de Eyssoniusstraat.

De aaneengesloten bebouwing bestaat uit afwisselend twee en drie bouwlagen onder zadeldaken, Mansarde-daken en platte daken. Door de afgeschuinde hoeken is een U-vormige ruimte ontstaan. De zuidelijke wand is in het midden geopend via een korte, van boombeplanting voorziene pleinvormige straat, die een zicht-as vormt op de ingang van het scholencomplex van de voormalige M.T.S./Ambachtsschool. De hoekblokken tellen drie bouwlagen onder een plat dak. In de gebogen wanden aan weerszijden zijn tevens elementen verwerkt die ontleend zijn aan een meer zakelijke bouwstijl, zoals de inpandige balkons op de verdiepingen onder strakke, doorlopende betonnen luifels aan de oostzijde. In de hoek van de zuidoostelijke wand is een rond, torenachtig uitbouwsel geplaatst van vier bouwlagen onder een plat dak, dat het sterk horizontale karakter van de pleinwanden doorbreekt.

De twee bouwblokken op de hoek met de Korreweg hebben een nadrukkelijk accent gekregen door kubische en torenachtige uitbouwsels van vier bouwlagen op de beide hoeken. Voor de bouwblokken liggen twee rechthoekige pleintjes met gazons.

Aan de overzijde van de Korreweg wordt de open ruimte van het Bernoulliplein beantwoord door een fraaie gesloten gevelwand van drie bouwlagen onder platte daken in verstrakte Amsterdamse School-stijl. De wand is nadrukkelijk op het Bernoulliplein georiënteerd. Ten westen hiervan, op de hoek van de Korreweg en de Balistraat, staat een markant vormgegeven woningcomplex in de stijl van de Nieuwe Zakelijkheid (1926, architect J.A. Boer).

J.C. Kapteynlaan, Borneoplein, Sumatralaan, Javalaan, Biltonplein en Rhijnvis Feithplein

De J.C. Kapteynlaan en de Sumatralaan vormen een belangrijke doorgaande verkeersader. De J.C. Kapteynlaan is een brede as met twee rijstroken en daartussen een van boombeplanting voorziene groenstrook. De J.C. Kapteynlaan is loodrecht op de Korreweg georiënteerd en splitst zich ten noordwesten hiervan in twee assen, de Javalaan en de Sumatralaan. Deze beide assen, die uitkomen op de Bedumerweg, zijn met elkaar verbonden door middel van een licht geknikte dwarsverbinding, de Biltonstraat. Deze dient tevens ter ontsluiting van twee, binnen de 'vork' gelegen pleinen: het Biltonplein en het Rhijnvis Feithplein.

De J.C. Kapteynlaan wordt aan weerszijden omzoomd door gevarieerde bouwblokken, bestaande uit aaneengesloten (portiek)woningen met winkelvoorzieningen op de hoeken. De bebouwing is over het algemeen drie bouwlagen hoog met op de hoeken vaak een extra laag. De straat heeft een afwisselend uiterlijk, enerzijds door de afwisseling tussen Amsterdamse School en een zakelijke variant daarvan, anderzijds door de fraai gedetailleerde hoekoplossingen. Het middendeel van de noordoostelijke wand kreeg een verspringing in de rooilijn waardoor de benedenwoningen voortuinen hebben. Een afwijkend element wordt gevormd door het blok portiekwoningen in de zuidwestelijke straatwand uit 1940 (architecten Kuiler & Drewes). De bepleisterde gevels en kappen met helderrode pannen contrasteren met de overige wanden van bruinrode baksteen en platte daken.

Aan de overzijde ten noordwesten van de Korreweg eindigt de J.C. Kapteynlaan op een driehoekige groenstrook - het Borneoplein - met een hierachter gelegen omvangrijk complex arbeiderswoningen aan de Javalaan en de Sumatralaan (1922), gebouwd in opdracht van woningbouwvereniging

'Groningen' (architect P. van der Wint). Het hoekblok aan het Borneoplein telt drie bouwlagen plus kap; de langgerekte, aaneengesloten gevelwanden hierachter bestaan uit twee bouwlagen plus kap.

In de wigvormige ruimte tussen de Javalaan en de Sumatralaan werd in 1921 het Rhijnvis Feithplein aangelegd. Het plein vormt een 'druppel'-vormige, besloten ruimte die zuidoost-noordwest is georiënteerd en naar onderen toe via schuine wanden inspringt en versmalt. De aaneengesloten bebouwing van één bouwlaag met kap is opgemetseld uit bruinrode baksteen. De hoeken op de overgang van schuine en rechte wanden zijn benadrukt door een extra bouwlaag en dwars op de rooilijn staande kappen. De verspringing in de wanddelen keert terug in gevarieerde kapvormen. In de opzet en architectuur van het Rhijnvis Feithplein, als een op zichzelf staande besloten eenheid, zijn in rudimentaire vorm nog de idealen van de Tuindorpgedachte zichtbaar.

Het gelijktijdig ten noordwesten van het Rhijnvis Feithplein aangelegde en bebouwde Biltonplein bestaat uit een vierkante ruimte met aan de noordwestkant afgeschuinde hoeken. De aaneengesloten bebouwing van twee bouwlagen met kapverdieping heeft enkele accenten gekregen in de vorm van topgevels boven de middelste delen en door variatie in de kapvormen.

De toegang tot het Biltonplein vanuit de Sumatralaan wordt geaccentueerd door half rond gebogen, lage bakstenen muurtjes die de hoekblokken met elkaar verbinden. Deze hoekblokken zijn voorzien van Mansarde-kappen.

Ambonstraat en Madoerastraat

De bebouwing en stedenbouwkundige aanleg van de Ambonstraat en Madoerastraat zijn bepaald door de aanwezigheid van een oud gasthuis en de aanleg van de Floresvijver. Het stratenplan ten westen van de Floresvijver bestaat uit gesloten, licht gebogen straatwanden. De aaneengesloten bebouwing bestaat uit etagewoningen van drie bouwlagen met over drie bouwlagen doorlopende erkers en een hoge kapverdieping. De woningen zijn opgemetseld

uit geelbezande gevelsteen. Op markante plaatsen zijn met hout beschoten topgevels aangebracht.

Celebesstraat, Ceramstraat en Korreweg-noordwestzijde

Het gebied ten oosten van de Floresvijver is bebouwd in de jaren dertig en vertoont wat de plattegrond betreft opvallende overeenkomsten met het noordwestelijk deel van de hiervoor beschreven 'vork' Sumatralaan/Javalaan.

De bouwblokken hebben een gesloten karakter. De straatwanden zijn gevarieerd van opzet door afwisseling in de architectuur en de hier en daar teruggelegde rooilijn. Op het binnenterrein van de zuidelijke driehoek bevindt zich een school. Aan de oostkant van de Ceramstraat voert een smalle doorgang naar een hofje op het binnenterrein, oorspronkelijk bestemd voor ouden van dagen. Het hofje bestaat uit een aaneengesloten, op twee plaatsen geknikte, wand van 24 hofwoningen van één bouwlaag (Gemeentewerken, S.J. Bouma, 1937). De ingangszijde is deels open gelaten en biedt zicht op de achtertuinen van de woningen aan de Ceramstraat.

Bij de tweede hoofdkruising van de wijk - Floresplein/ Floresstraat en Heymanslaan verrees ten oosten van de Floresvijver in 1934 de enige kerk in de Korrewegwijk, de Sionskerk (architecten J.G. en D.K. Mensink). Het markante gebouw springt in het oog door haar opvallende stedenbouwkundige situering op de hoek van de Korreweg, Floresstraat en haar oriëntatie op de Floresvijver en bevat een daarop afgestemde architectonische vormgeving. De steile zadeldaken verwijzen naar de verschillende belangrijke richtingen van de wijk. In de jaren tachtig is de kerk verbouwd tot buurtcentrum.

Het gebied ten oosten van de J.C. Kapteynlaan (Professorenbuurt)

Het gebied ten zuiden van de Korreweg tussen de J.C. Kapteynlaan en de Hamburgerstraat werd grotendeels ingevuld in de jaren rond 1930 met

particuliere woningbouw. Een uitzondering vormt de Petrus Hendrikszstraat met sociale woningbouw uit 1921.

Het noordwest-zuidoost verlopende stratenpatroon stemt in grote lijnen overeen met de uitbreidingsplannen voor dit gebied uit 1905/1906. Binnen de buurt komt de status van de lanen, de J.C. Kapteynlaan en de Heymanslaan, tot uiting in het bredere profiel. Op de plaatsen waar de dwarsstraten de hoofdassen kruisen zijn de gevels tegenover de uiteinden van de straten verhoogd en van kappen voorzien.

Pleineffecten zijn bereikt in de verbredingen van de Oppenheimstraat en de Diephuisstraat. Veel aandacht is besteed aan groenvoorzieningen in de vorm van plantsoentjes en door bomen begeleide straten met aan weerszijden, door ligusterhagen omzoomde voortuinen. Op de hoeken van de belangrijkste straten kregen winkelfuncties een plaats. Deze hoekpanden onderscheiden zich door extra accenten of detailleringen en vormen een geïntegreerd onderdeel van de aansluitende woonbebouwing.

Het Noorderbad en omgeving

Het Noorderbad op de hoek van de Diephuisstraat en de Oosterhamrikkade werd in 1933 gebouwd als overdekt openbaar zwembad (architect J.A. Boer). Het oorspronkelijke gedeelte van het Noorderbad is zorgvuldig vormgegeven in een expressionistische bouwstijl. De opmerkelijke stedenbouwkundige situering bij de verbreding in de Diephuisstraat en de open, groene ruimte aan de Oosterhamrikkade refereert aan het uitbreidingsplan van H.P. Berlage, die op deze plek een opvallend ontworpen, openbaar (kerk) gebouw had gepland. Tussen het Noorderbad en de Oosterhamrikkade ligt een rechthoekig, van een groen gazon voorziene open ruimte. Het gazon bevat fraaie boombeplanting in de vorm van grote haagbeuken.

Woningtypen

De bouw in de Professorenbuurt was grotendeels in handen van particulieren wat geresulteerd heeft in een gevarieerd aanbod aan (portiek)woningen. De gesloten bouwblokken met grote binnenterreinen bestaan overwegend uit benedenwoningen met één of twee bovenwoningen. Enkele straten zijn afgewisseld met eengezinswoningen, bijvoorbeeld de Van Hamelstraat, Gratamastraat en de zuidzijde van de Star Numanstraat. Bij de étagewoningen werd aanvankelijk gebruik gemaakt van naast elkaar geplaatste ingangen op de begane grond: drie of vier deuren op een rij (Oppenheimstraat). Enkele jaren later was de portiekwoning erg in trek: van de hoge, open trappen aan de Diephuisstraat en de Oosterhamrikkade naar de halve portiekwoningen met zelfstandige begane grond entree. Binnen de overwegend uniforme bouwblokken hebben de portieken een opvallend gevarieerde detaillering gekregen, veelal met een invulling van gekleurd glas-in-lood.

Van een bijzondere woonvorm getuigen de twee hofjes voor ouden van dagen uit 1933 op de binnenterreinen achter de Ceramstraat en de Tellegenstraat. Het hofje aan de Tellegenstraat is slechts bereikbaar via een smalle, onopvallende opening in de Tellegenstraat. De woningen van één bouwlaag met kap zijn aaneengesloten gesitueerd rondom een ovaal binnenterrein met een gazon. Waar echter het hofje aan de Ceramstraat zich opent naar de omringende bebouwing, keert het hofje aan de Tellegenstraat de omringende bebouwing letterlijk de rug toe.

Nadere typering te beschermen waarden

De goed bewaard gebleven ruime en heldere stedenbouwkundige opzet en de architectonische kwaliteit van de samenhangende en uiterst gevarieerde bebouwing van de Korrewegwijk bepalen het hoogwaardige beeld en het karakter van deze omvangrijke woonwijk uit de jaren 1910-1940.

Typerend zijn:

- de Korreweg, als bindend element, ontwikkeld van oude uitvalsweg tot hoofdas van de wijk, waarop de verschillende stedenbouwkundige deelplannen zijn aangetakt;
- de stedenbouwkundige hoofdstructuur van de wijk, gevormd door een drietal concentrische routes: J.C. Kapteynlaan-Sumatralaan-Javalaan; Heymanslaan-Floresplein-Floresstraat en het oorspronkelijke ringwegtracee uit het Plan Schut/Berlage (1928) met hun kenmerkende profielen en groenvoorzieningen en de hiertussen gerealiseerde deelgebieden;
- het stratenpatroon van de Professorenbuurt met de twee hoofdassen, J.C. Kapteynlaan en Heymanslaan, en de pleinvormige verbredingen aan de Oppenheimstraat, de Diephuisstraat en de Oosterhamrikkade met het Noorderbad en architectonisch samenhangende bebouwing langs de complete straatwanden;
- het stedenbouwkundige concept van het Deliplein met woningbouwcomplex uit 1919, gesitueerd rondom een groot trapeziumvormig binnenterrein met groenvoorziening en daaromheen een aaneengesloten krans van woningen, die door drie poortdoorgangen worden ontsloten en de bebouwingsstrook aan de zuidwestzijde van de Atjehstraat; voorts zijn de straatwanden van belang die de buitenbegrenzing van het Deliplein vormen

- het Bernoulliplein en omgeving met opmerkelijke ruimtelijke organisatie en ensemblewaarde als resultaat van de omslag in het stedenbouwkundig denken, een reactie op de vormgeving van de M.T.S./Ambachtsschool, resulterend in de bouw van de architectonisch zeer belangrijke woonblokken
- de bijzondere architectonische waarde van het complex van de MTS./Ambachtsschool uit 1922 als een van de eerste bouwwerken in Nederland in de stijl van het Nieuwe Bouwen;
- de zicht-as over het Bernoulliplein naar het scholencomplex;
- de zicht-as over de J.C. Kapteynlaan richting Javalaan en Sumatralaan;
- de zicht-as over de Korreweg in zowel oostelijke als westelijke richting;
- de zicht-as over de Oppenheimstraat vanuit het zuidoosten richting het opmerkelijke winkelwoningcomplex
- het grote aantal over de wijk verspreide woningcomplexen met een bijzondere architectonische kwaliteit
- de Van Hamelstraat vanwege haar afwijkende karakter in vergelijking met het omliggende stratenpatroon door het landelijk, tuindorp-achtig karakter;
- de Hamburgerstraat met Hamburgervijver tussen Korreweg en Star Numanstraat met aaneengesloten, langgerekte hoge gevelwand uit 1935 als monumentale begrenzing van de buurt tegenover de waterpartij en de groenaanleg van de Hamburgervijver;
- de bijzondere situering van een tweetal hofjes en hun architectonische vormgeving op de binnenterreinen achter de Ceramstraat en de Tellegenstraat;
- de schaal, groenaanleg en boombeplanting van het Bernoulliplein;
- de groenaanleg en vijverpartij van het Floresplein in relatie tot de stedenbouwkundige situering van de Sionskerk;
- de groenaanleg van de open ruimte aan de Oosterhamrikkade voor het Noorderbad met bijzondere boombeplanting in de vorm van groene haagbeuken;
- de openheid van de binnenterreinen;

Waardering

De Korrewegwijk is een gaaf voorbeeld van een omvangrijke stadswijk uit de jaren twintig en dertig van de twintigste eeuw met een goed bewaard gebleven heldere stedenbouwkundige structuur, een ruime opzet en architectonisch samenhangende en gevarieerde bebouwing waarin de verschillende ontwikkelingsfasen van de wijk duidelijk herkenbaar zijn. De ruime profielen van de hoofdstraten, pleinen en vijvers met gevarieerde groenvoorzieningen en de ruimtelijke organisatie van het stratenpatroon ondersteunen de ruimtelijke kwaliteit.

De Korrewegwijk is als zodanig van algemeen belang vanwege haar betekenis voor de ontwikkeling van het stedenbouwkundig denken, de kwaliteit van het ruimtelijk concept, de schaal en de architectonische invulling.

Begrenzing

Het te beschermen stadsgezicht Korrewegwijk (vooroorlogse gedeelte) wordt begrensd door: de Bankastraat en een deel van de Soendastraat (rooilijn van de zuidelijke bebouwing) in het noordwesten; de Palembangstraat en de Timorstraat (beide as van de weg), de rooilijn van de Floresstraat overgaand in de rooilijn van het Floresplein, de Celebesstraat (inclusief westelijke bebouwing) en de Molukkenstraat (as van de weg) in het noordoosten; de Hamburgervijver met oostelijke walkant, het laatste gedeelte van de Star Numanstraat (as van de weg), de Oosterhamriklaan (rooilijn van de westelijke bebouwing), de Oosterhamrikkade (as van de weg; met uitzondering van de twee bedrijventerreinen waar de achtererfbegrenzing van de Star Numanstraat de begrenzing vormt) in het zuidoosten; de C.H. Petersstraat, het Eyssoniusplein, inclusief de hoekbebouwing aan de P.J. van Kerckhoffstraat, de Eyssoniusstraat tot aan de achtererfbegrenzing (inclusief het complex op de hoek met de Korreweg), de Korreweg (as van de weg) en de Riouwstraat (as van de weg) in het zuidwesten.

De begrenzing is aangegeven op bijgevoegde kaart MSP/03/05.

Rechtsgevolg

Ter effectuering van de bescherming van het aangewezen stadsgezicht moet ingevolge artikel 36 van de Monumentenwet 1988 een bestemmingsplan worden vastgesteld. De toelichting op de aanwijzing als beschermd stadsgezicht kan daarbij wat beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen. Doel van de aanwijzing is de karakteristieke, met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij de verdere ontwikkelingen binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te geven voor een ruimtelijke ontwikkeling die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruik maakt en daarop voortbouwt.

In het vigerende bestemmingsplan 'Korrewegwijk' (vastgesteld 24-3-1993, goedgekeurd 26-10-1993) ontbreken een expliciete beschermingsdoelstelling en bijbehorend instrumentarium. Om aan het rechtsgevolg te voldoen zou dit bestemmingsplan moeten worden aangevuld met regelingen voor de karakteristiek van bebouwing en openbare ruimte.

Bronnen

Formsma W.J. e.a. (red.)
Historie van Groningen, Stad en Land. Groningen 1976

Hacquebord L. En R. Overbeek
Wijkbeschrijving Korrewegwijk. Groningen 1994 (MIP)

Mulock Houwer J.A.
Algemeen plan van uitbreiding van de gemeente Groningen. Groningen 1905

Toelichtende kaarten

1.
Platte Grond van Groningen
A.L. Scholtens en Zoon, 1887
Groninger Archieven
2.
Ontwikkeling van de bebouwing in vier fasen
1900, 1920, 1930, 1940
Gemeente Groningen, dienst RO/EZ
3.
Korrewegwijk, het Noordersportterrein
Plan van Uitleg, sectie A, 1909
Gemeente Groningen, dienst RO/EZ
4.
Wijziging plan van Uitleg, rond 1920
detail / inv.nr. 4290, toegang 1615
Groninger Archieven

Colofon

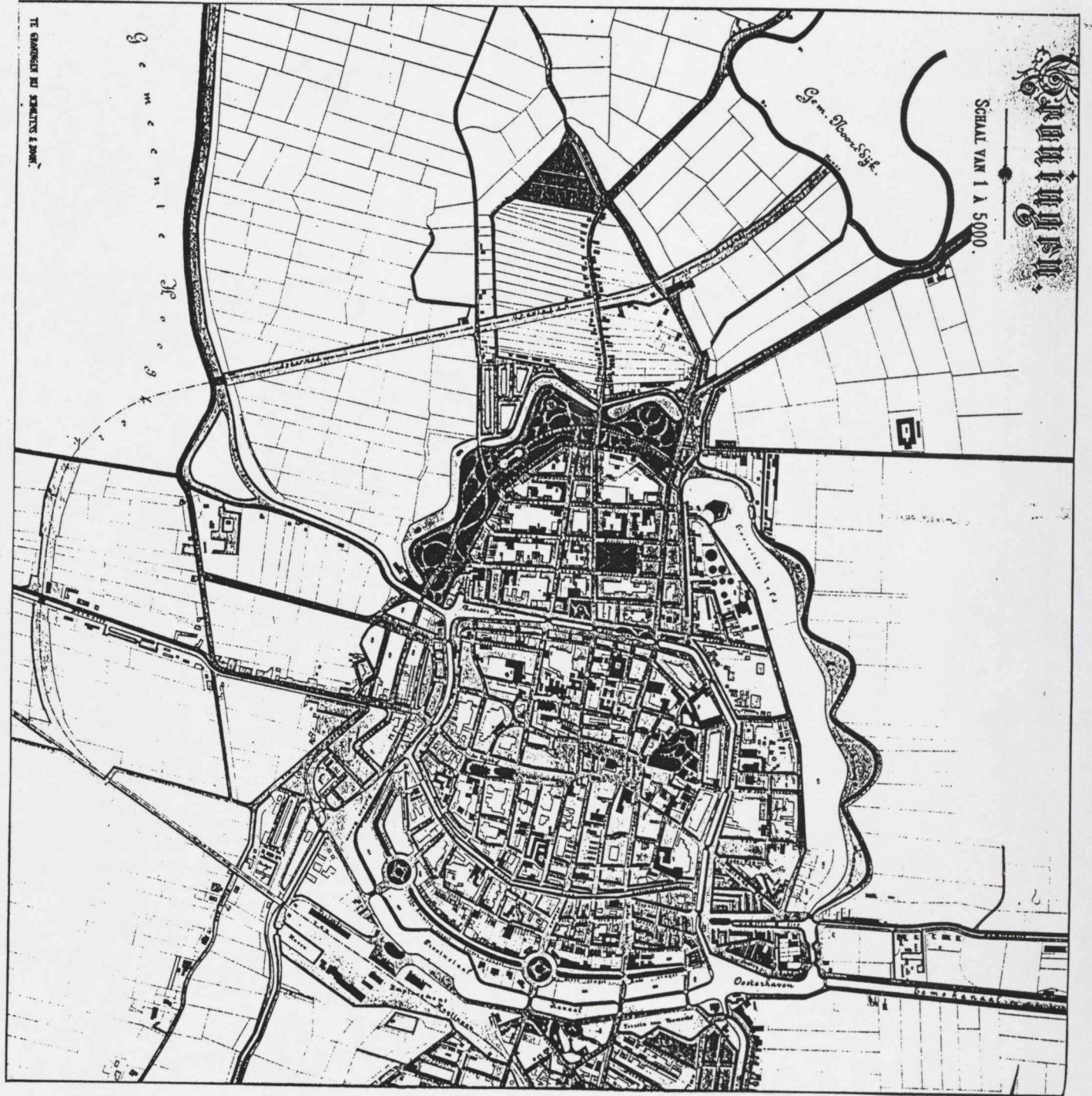
Uitgave van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist 1998.

Onderzoek:
Gemeente Groningen, afd. Bouwtoezicht en Monumenten

Begrenzingskaart:
Kaart van de gemeente Groningen, aangepast door studio Ineke van der Burg,
Bilthoven.

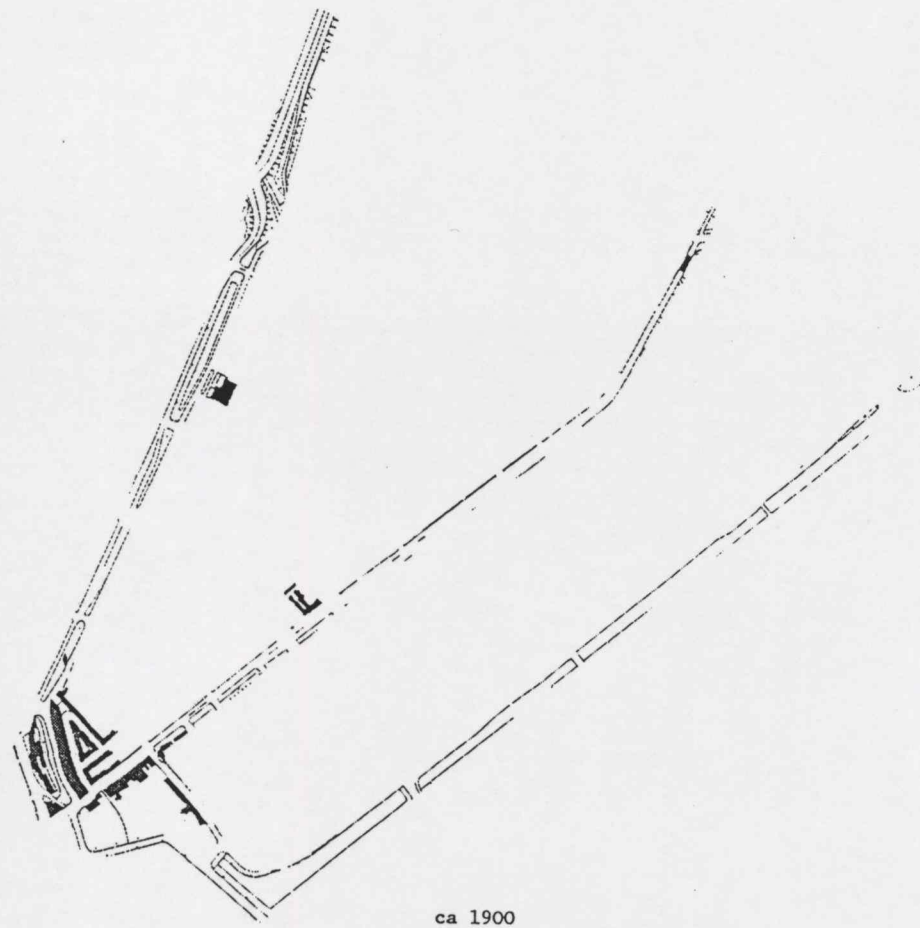
Foto omslag:
Centrale Fotodienst R.U. Groningen

Productie:
RDMZ/Multicopy, Zeist

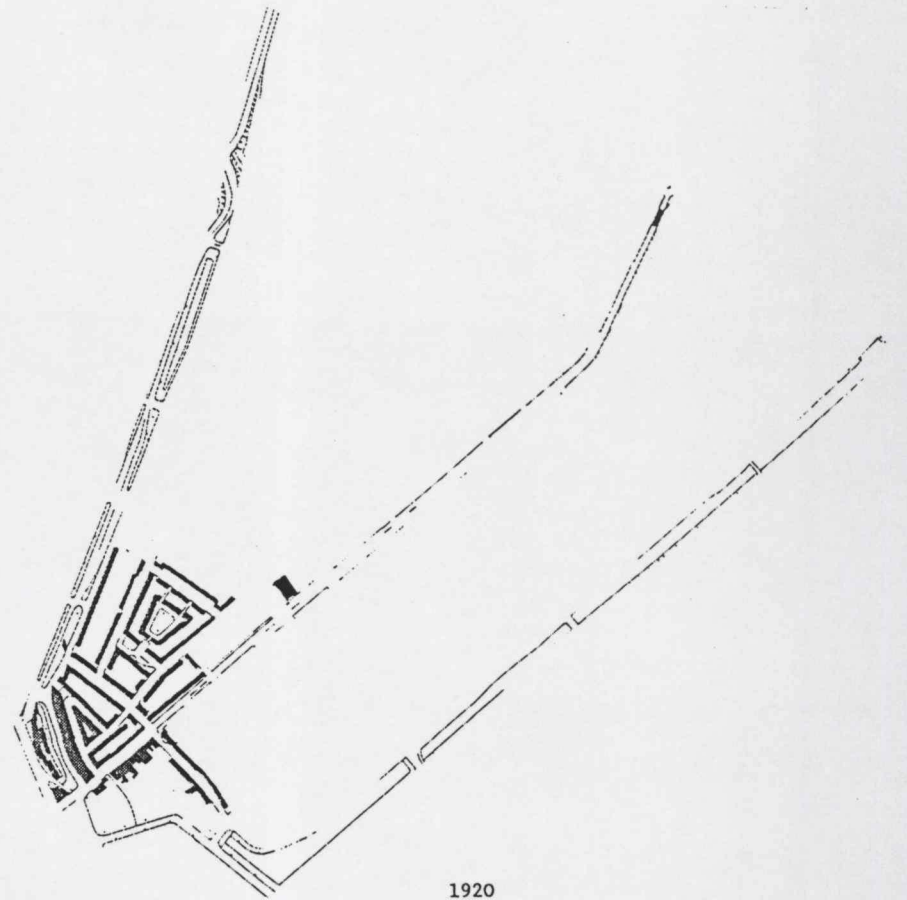

Kaart 1: Platte Grond van Groningen
A.L. Scholtens en Zoon, 1887

1.1.52.11.7

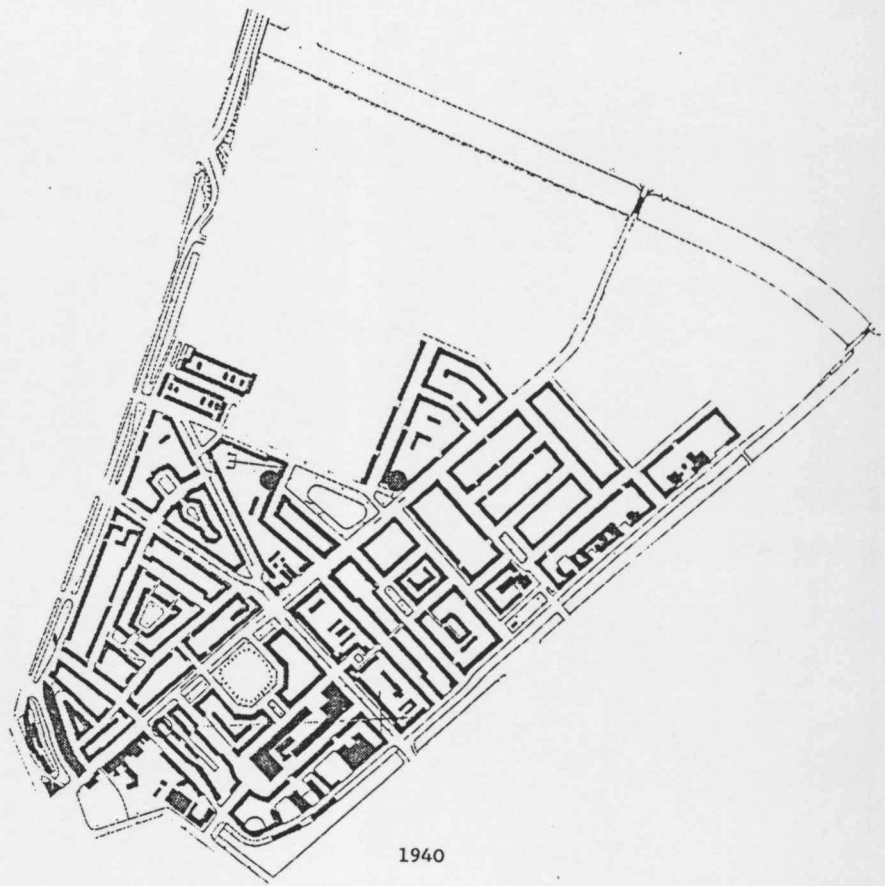
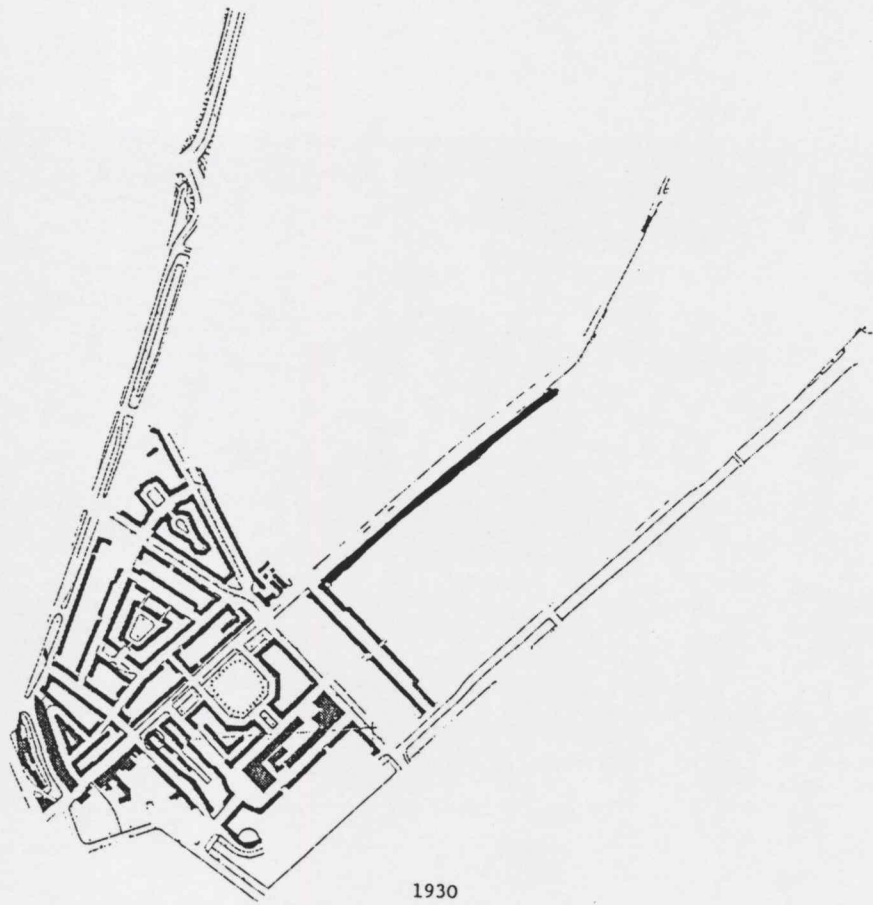

ca 1900

1920

Kaart 2a/b: Ontwikkeling van de bebouwing
a: 1900 b: 1920

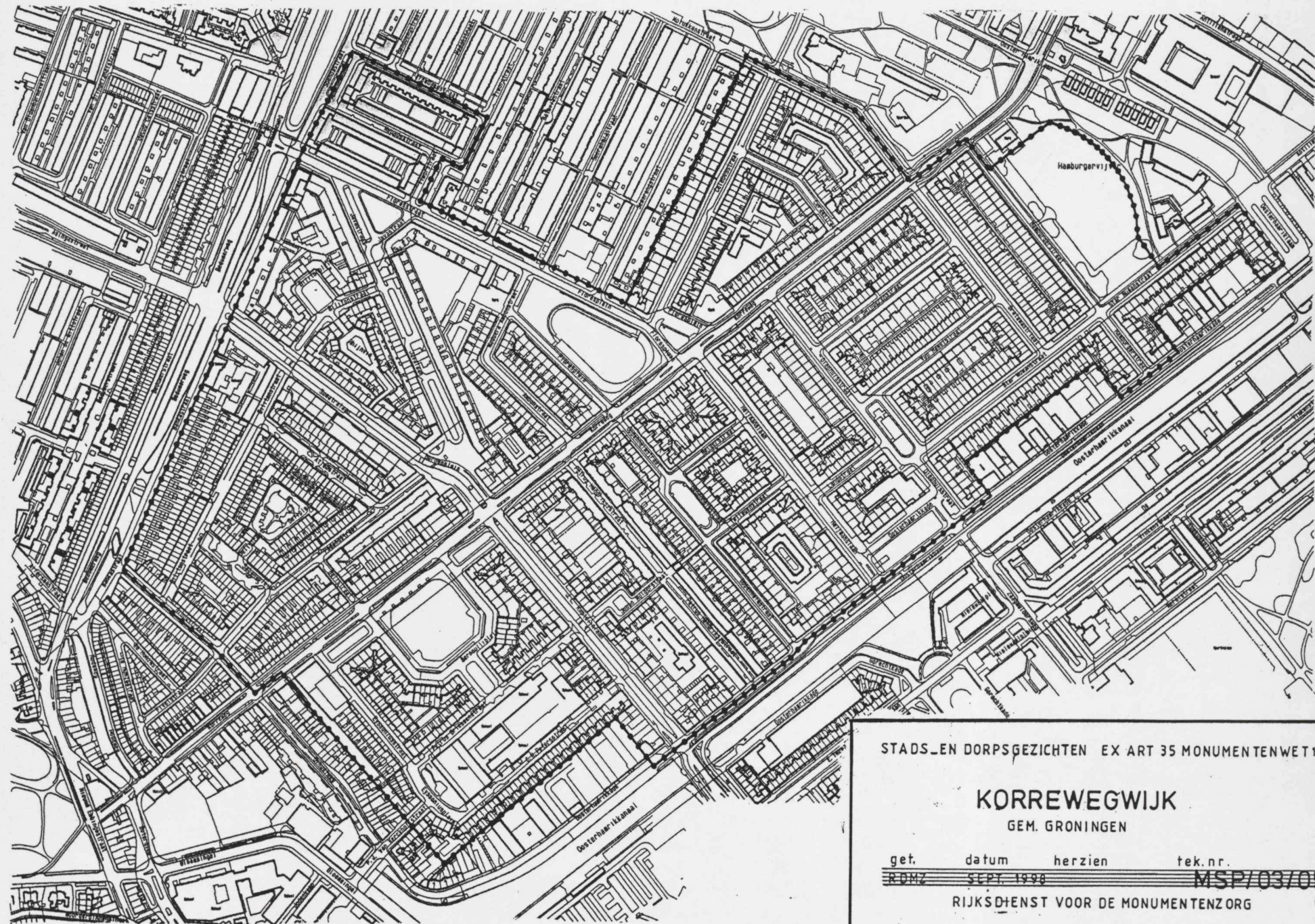

Kaart 2c/d: Ontwikkeling van de bebouwing
c: 1930 b: 1940

1. 1052011020

Kaart 3: Korrewegwijk, Noordersportterrein
Plan van Uitleg, sectie A, 1909

STADS-EN DORPSGEZICHTEN EX ART 35 MONUMENTENWET 1988

KORREWEGWIJK

GEM. GRONINGEN

get.	datum	herzien	tek.nr.
RDMZ	SEPT. 1998		MSP/03/05

RIJKSDIENST VOOR DE MONUMENTENZORG

5201103